

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

XXI. De perfecta felicitate, quae alterius vere beatorum vitae est common
efactio

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

platoris) in Sapientia actione. Per sapientiam autem intelligit non sapientiam illam, quam in honesta prospicientia politiciis viris tribuimus: sicut alii sapientiam in doctrina Ethica accipiunt: sed principiorum indemonstrabiliū & conclusionum demonstratarum notitiam. Hujus notitiæ eximia pars est Dei cognitio. Theorica autem hæc felicitas præstantissima ab eo judicatur: quia ad divinam quam maximè accedit. Theologi ductum sacrarum literarum secuti fecerunt duplicem hominis finem: quorum alter in hac vita potest obtineri: alter verò expectatur, cum hinc solverimus. Hujus vitæ summa, seu externus hominis, dum hîc vivit, finis est, Justificatio per Christum, seu vivificatio & sanctificatio. Alterius verò vitæ, visio Dei perfecta: seu conspectus Dei plena fruitio. Summum enim bonum hujus vitæ, & summum bonum vitæ secuturæ differunt tantum gradibus & perfectione, non essentialiter.

XXI.

De perfecta Felicitate, qua alterius verè beatorum vitæ est commensuratio.

NONNE hoc absurdè dici videtur; *Ideam Boni ad hominem beatum relatam. Seu: Summum hominis bonum in altera vitæ beatorum formaliter esse illustrem, plenam, & sibi*

& sibi sufficientem Dei notionem ac fructu-
nem. Plenam quidem: quia possessorem im-
plet: ipsa se non deplet. Illustrem: quia luc-
veræ illi eum similem facit. Sibi sufficientem:
quia ab eo, qui est omnia, secum habet om-
nium rerum præsentē supellectilem: Hanc
neq; fieri per species: neque suggeri per prin-
cipia nobis connaturalia, neque sese insinua-
re per opera, neq; subire per disciplinam, sed
præsentia visionis beare cives illius Reip: cu-
jus est ipse Sol sine occasu, & sine ortu: per-
petuitas sine momentis: præsentia sine lapsu:
satis factas sine fastidio: desiderium sine defectu:
triumphus sine bello: lætitia sine gestu: scientia
sine disciplina: finis & principium, utroque
carens, neutrius egens, utriusque parens atq;
autor. Ibi participatio sine invidia, &c. Ver-
ba sunt Scalig. exer. 356. sect. 10. de Sapiencia
creata.

XXII.

Felicitas sine finis cui, an cuius?

VIDEO non doceri à Philosophis & Lo-
gicis ad eundem prorsus modum deli-
stinctione Finis Cui, & Cujus, sumpta ex
Aristotele. Id occasionem mihi dedit, ut de
hac ipsa, & speciatim de Felicitate seu summo
bono diligentius cogitarem, sitne finis, an
finis. Jacobus Schegklius statuit alicubi fi-
nem

In Physic.

nem unum & eundem esse & finem $\bar{\zeta}$. & finem
 $\bar{\zeta}$. ac dici Cujus, quatenus inferiores eum re-
 spiciunt: Cui (seu, ut Schegkio loquitur, in
 Quo) quatenus subiectum; in quo est, perficitur.
 Ita Schegkio Felicitas seu summum bonum, ut
 extremus finis, qui inferioribus videtur
 omnibus, & cui parent reliqui fines, & ad
 quem referuntur, est Finis Cui & Cujus simul,
 diversa ratione. Cujus quidem, quatenus inferiores
 fines ad illum referuntur ac diriguntur.
 Cui verò, quatenus subiectum, nempe
 hominem, perficit. Idem tamen in Ethicis Finem
 Cujus esse dicit operis (id est, operationis)
 effectum, qui motionem perficit: ut, cultura
 vineæ est finis Cujus fissionis, quæ fit li-
 gone: Finem verò Cui, actionem & *ἐπέπρασεν*,
 quæ non motum, sed subiectum perficit: ut
 sunt audire, videre, intelligere. Schegkio igitur
 aliquando unus idemq; finis est finis Cuius,
 & cui, aliquando non unus, sed alter ab altero
 differt. Ego sententiam Aristotelis de fine Cujus
 & Cui, statuo esse hanc: Finis cuius est ille finis,
 cuius gratia agit: seu est id, ad quod res refertur.
 Finis cui, est cui agit, seu est id cui bono est finis
 cuius. Exempli causa: Acquirere volo ego Medicum
 sanitatem, cuius gratia adhibeo medicamenta.
 Sanitas igitur finis Cujus est medicæ artis seu
 Medici. Tibi autem agrototo volo hunc finem,
 id est, sanitatem,

Finis
 Schegkio
 est perfectio rerum
 subiectarum.

T tem,

tem, acquirere, vel restituere. Tu igitur & gro-
 tus es finis cui. Finis cuius à me fit. Finis cui à
 me non fit, sed jam antè est. Sutoris finis Cu-
 jus calceus est. Finis cui est homo cui calceus
 fit. Finis Cujus agricolæ est agricultura. Finis
 cui est is cuius ager est, id est, Dominus. Ge-
 nerantis facultatis finis cuius est Dei æterni
 assimilatio, seu perpetuitas, quam cum natu-
 ra absolute nō possit habere, generando tan-
 tum idem specie sibi illam vendicat. Finis cui
 est ipsum vivens seu animatum jam antè ge-
 neratum, quod perpetuitatem & conserva-
 tionem sui appetit. Naturæ finis Cujus in-
 plantis est, ut fructus aut flores producat. Fi-
 nis cui est hominum vel bestiarum usus. Fi-
 nis cuius corporis est, ut sit instrumentum ad
 actiones vitæ obeundas accommodatum. Fi-
 nis cui est anima, cui corpus organicum fa-
 ctum, mancipatum & destinatum est. Ædifi-
 cantis finis Cujus est domus: Finis cui Oeco-
 nomus, seu Dominus usus. Domus finis
 cuius est ipse usus, id est, inhabitatio. Finis cui
 dominus. Actionis virtutis Finis Cujus est fe-
 licitas: quia hujus gratia (id est, ut hanc com-
 pareremus) agimus: Finis verò cui sumus nos
 ipsi. Finis cuius ferræ est sectio: Finis cui est
 usurpans ferram. Si quis malleum faciat alicui
 artificis, finis cuius est mallei ^{in ferram} aculus.
 Finis cui est ille, cui fit malleus. Ex his conse-
 quitur:

quatur: Finis
 quæ ad
 bono futur
 tem esse Act
 legatur non
 sibus & q
 hilib. a Ph
 quasi nostr
 modo finis
 notionis
 causa om
 mittitur &
 tiam & e
 derunt.
 alter qu
 quæ se
 nitas, qu
 ter in qu
 Nam hi
 mus. N
 non vel
 nitas est
 Ita ver
 est: Ali
 admod
 est. Ali
 cui unia
 que pro
 quitur:

quitur: Finem Cujus propositum esse ut ac-
 quirendum: Finem cui, ut perficiendum &
 bono futurum ei, cui acquiritur. Hanc men-
 tem esse Arist. & non aliam de fine § & φ, col-
 ligitur non tantum exemplis ejus: item q; ca-
 sibus § & φ, cujus & cui: sed & ex his ipsius ver-
 bis lib. 2. Phys. context. 24. Utimur artificiosis,
 quasi nostra omnia sint: Nam & nos quodam
 modo finis sumus, id est, nobis extremum
 motionis comparatur: nos sumus quorum
 causa omnia sunt & fiunt. Adde, quod The-
 mistius & Simplicius e veteribus hanc senten-
 tiam & explicationem manifeste nobis tradi-
 derunt. Simplicii locus est in 2. Phys. Finium
 alter quidem ut Id, cujus gratia est appetitus,
 quem scopum recentiores appellant: seu sa-
 nitas, quam Medici propositam habet. Al-
 ter in quo hoc est, & cui advenit: seu sanus.
 Nam hic est finis velut is, cui, qui etiam nos lu-
 mus. Nam finis Medici est is qui sanandus est,
 non velut is, quem propositum habet, seu sa-
 nitas est: sed velut id, cui vult ipsam acquirere.
 Ita vero Themistius: Id, cujus gratia duplex
 est: Aliud quidem, cujus: aliud autem cui, quem
 admodum in E: hic geminus finis esse dictus
 est. Alius velut id, cujus, ut felicitas: Alius, ut
 cui unusquisq; sibi met ipsi. Felicitatem nam-
 que propter seipsam expetit: utq; sibi eam ac-
 quirat: quemadmodum & in Medica arte

2. de Ani-
 ma.

Hic pro-
 pter sei-
 psam nos

T 2 Cujus

ra est finis
cujus: Sibi,
finis cui.

Cujus quidem sanitas est: Cui verò laborans.
E recentioribus idem sentiunt F. Crellius, &
Toletus. Hic enim in lib. 2. de anima, context.
35. Finis, inquit. Cujus est id, in quod res ulti-
mo ordinatur: ut, Finis cujus hominis est vi-
sio Dei. Finis cui est id, in cujus utilitatē est finis
cujus, ut ipse homo. Organici corporis finis
cujus, est operatio animæ. Finis cui ipsa ani-
ma quæ per organa operatur. Et finis fabricæ
organorum Cujus est anima. Finis Cui est ip-
sum vivens perpetuationis sui appetens. In
eo tamen dissentit à Crellio Toletus, quòd
finem Cujus definita, ut definitio tantum
conveniat ultimo, seu supremo, seu extremo
fini. Finis enim Cujus potest esse duplex: Su-
premus & inferior. Exempli causa: Christia-
nus homo geminum habet finem: Cujus, &
Cui. Finis cujus ultimus est Gloria, qua homo
Deum affici vult. Finis Cujus inferior seu sub-
ordinatus est salus & vita æterna. Finis Cui ul-
timus Deus est: Finis Cui inferior, homo ipse.
Toletus finem Cujus faciens ultimum, infe-
riorem seu medium vocat finem Quo, id est,
id quo consequimur finem gratia cujus. Finis
Quo, inquit, est generatio. Hæc enim obine-
tur perpetuitas speciei. Sed Crellius dubio
procul existimans otiosam & supervacaneam
esse hanc distinctionem, & finem Cujus la-
tius ac generalius accipiens, diceret: Finem
Quo

Quo etiam esse finem Cujus, respectu antegressorum destinatum, eumq; habere rationem efficientis, respectu ultimi finis, ut effecti. Pro Taleto tamen facere videtur, quod Simplicius dicit: Alter finis, ut id cuius gratia est appetitus, quem scopum recentiores appellant. Quid ita, inquis? Quia scopus pro extremo seu principali tantum fine accipitur. Respon. Sit hoc ita; nihilominus Finis Quo non est necessarius. Est enim destinatum, nec habet rationem finis relatus ad scopum: ut, victoria est finis Cujus belli, id est, cuius gratia bellum susceptum. Victoria porro ut destinatio conferente consequimur finem Cujus ultimum, videlicet pacem: Et scopus præcedentem finem non excludit, sed præsupponit, & in se continet: ut perfectum imperfectum: ut anima rationalis sentientem & vegetantem: ut circulus alias figuras planas: ut *καθόλου πρότερον* gradus necessitatis antecedentes *καθ' αὐτὸν* & *κατὰ πάντας*. Finis igitur antecedens scopum etiam Finis Cujus dicitur. Andomarus Taleus per Finem cuius intelligit finem formalem, seu formam finalem. Per finem cui, finem qui est in usu & energia formæ. Formam domus interpretatur finem cuius: Formæ enim domus gratiâ architectus comparavit materiam. At finem Cui usam domus, nempe custodiam rerum & tutelam Domini adversus qualibet

libet injurias. Sed nobis ex sententia Aristotelis uterq; hic finis est Cujus. Forma domus quidem finis Cujus prior tempore: Ipse usus verò finis Cujus posterior, & absolutior, de sententia Philoponi. At finis cui, ut antè diximus, est Ipse Dominus inhabitator. Hactenus ergo exposui mentem Aristotelis de fine Cujus & Cui. Unde patet: Felicitatem esse finem Cujus (non Cui.) Id est illud ipsum quod subiectum, scilicet hominem, perficit, ut sanitas corpus perficit: Ipsa met verò subiectum quod perficitur, ut est Homo, esse Finem cui. Hinc quoq; rem accurate & λογικώτερον, perpendenti liquet: Finem ÷ proprie esse causam, cujus gratia quippiam est: Finem verò ÷ proprie esse subiectum, ad quod aliquid pertinet. Homini obtingit, datur, tribuitur felicitas. Homo igitur subiectum est, ad quod pertinet felicitas, ut adjunctum receptam.

XXIII.

Felicitas sine causa virtutum, an harum effectum?

Distinguitur, seu distinctione affirmatur utrunq;
ARISTOTELES initio libr. i. Ethicorum beatitudinem causam virtutum & honestarum actionum constituit. Cap. verò 10. ejusdem libri à virtute & rectè factis produci felicitatem affirmat. Hæc sunt εὐαριστία. Ac pugna

pugna hæc
 tempor
 culam fra
 magis se
 mus esse ca
 ne agimus
 bonum, q
 conlequan
 ad hanc p
 ctiones.

FELI
 ens
 per
 gaur et
 cessio a
 affirm
 & for
 est, bo
 non a
 est &
 Distin
 tiam &
 nihil a
 essent
 Nihil